

NỔ NÊNH LÀNG GỐM SÔNG HỒNG

MU SINH THEO NƯỚC SÔNG HỒNG

Làng gổm sông Hồng đã tồn tại 20 năm nay, từ những năm 1986, 1988 khi việc ngăn sông cấm chợ được xóa bỏ, hoạt động buôn bán, lưu thông hàng hóa diễn ra sôi động hơn. Người buôn bán ở làng gổm đều xuất thân từ nông dân làng Đức Bắc – sông Lô Vinh Phúc – một vùng quê chiêm trũng, ruộng đất ít, gia đình lại đông con nên những đứa con ruộng đồng lớn lên lại phải tự buôn chải, tìm kế sinh nhai ở nơi đô hội sầm uất.

Từ đời cha ông họ đã di cư bằng thuyền đập chân đến ven sông Hồng mua gổm Phù Lãng, Thổ Hà, Bát Tràng về đổi lấy lương thực. Những người đầu tiên đặt nền móng cho làng gổm sông Hồng hầu như đã mất cả, người còn sống cũng đã gặp nghề tuổi “thất thập”.

Nghề mưu sinh từ gổm của họ nổi nên theo con nước sông Hồng. Điểm đặc biệt của làng gổm sông Hồng, mặc dù là những người nông dân chân lấm tay bùn nhưng họ có con mắt thẩm mỹ cao, biết chọn nhiều loại hàng độc đáo, có hình thù kì lạ, đôi khi là những chiếc chum sành, sứ bị lỗi chính vì thế chúng trở thành món đồ có một không hai rất được khách nước ngoài và người sành chơi đồ gổm ưa chuộng. Kinh nghiệm buôn bán hòa vào bản chất một người nông dân hiếu khách, chất chiu “lãi một đồng cũng quý”, họ có bí quyết níu khách rất tài tình. Hiếm có ai đến đây mà về tay không. Hàng hoá chủ yếu là bán buôn nhưng khách đã đến đây, dù chỉ chọn mua một cặp lọ hoa nhỏ, một chiếc liễn đựng muối bằng sành hay một

cái chén uống nước thì ông bà chủ cũng sẵn sàng đi đến vài vòng trong cả đồng bãi mênh mông đồ sành sứ để chọn bằng được thứ khách yêu cầu.

Làng gổm sông Hồng là đầu mối cung cấp gổm sứ chính cho các nghệ nhân của làng cây cảnh Nghi Tâm đồng thời có mối quan hệ thân thiết với nhiều nghệ nhân nổi tiếng của làng gổm Bát Tràng.

TỪ “CHỢ” THÀNH “LÀNG”

Anh Hoàng Văn Tam theo bước chân khởi nghiệp của cha anh lớp trước bắt đầu nghề buôn gổm từ năm 1992. Năm nay anh đã ngoài bốn mươi tuổi. Hơn 10 năm làm nghề xây dựng rồi lại như duyên nợ anh quay về làng gổm. Con cái anh đều đang học ở quê. Cứ 2 đến

3 ngày, dân làng góm lại rủ nhau đi lấy hàng một lần. Anh cho biết: “Quê tôi nghèo lắm, nghèo nên mới phải tha hương. Bán buôn thứ đồ góm này dù lãi không cao nhưng người buôn lúc nào cũng phải “nâng như nâng trứng”, thôi thì “của một đồng công một nén”. Gắn tết tiêu thụ cũng khá hơn một chút bù đắp cho những lúc ế ẩm”.

Người lao động ở làng góm sông Hồng đa dạng về lứa tuổi; thanh niên trai tráng cũng có, trung niên tóc ngả màu muối tiêu cũng nhiều. Xưa, họ quẩy gánh rao hàng khắp ngõ ngách phố phường Hà Nội. Ngày nay, phương tiện tiến bộ hơn thì họ dùng xe đạp, xe thô, xe máy... chở góm khắp nơi. Những ngày đầu khởi nghiệp, dân làng góm sông Hồng chỉ bán đồ gia dụng như: bát đĩa, ấm chén... sau này, đời sống được nâng cao, họ bán thêm rất nhiều đồ trang trí rất phong phú như: tranh gốm, bình phong thủy, đài phun nước, lọ hoa... Góm tập kết ở đây đủ cả, từ những chiếc lộc bình cao ngút

đầu người giá vài triệu đồng/đôi, đến cả những lọ hoa, cốc, chén chỉ mười ngàn đồng. Không chỉ hình thành một cái chợ, họ còn thuê đất “lập làng” ở ngay trên bãi sông Hồng. Thuyền buôn góm tập kết từ Phú Thượng đến tận cuối phường Tứ Liên, điểm đầu bãi sông Hồng thuộc phường Phú Thượng, chỉ lẻ tẻ khoảng 2, 3 hộ neo thuyền. Nếu không phải là khách quen, khó nhận ra nơi đây có chợ góm. Tập trung nhiều thuyền buôn bán nhất chính là bãi Tứ Liên. Hơn chục hộ gia đình thuê những ruộng với giá 2,5 triệu đồng/năm để tập kết góm. Trung bình một gia đình thuê khoảng 2 suât, đủ để họ bày hàng hóa và dựng tạm những chiếc lều bằng cốt ép, diện tích đủ kê một chiếc giường và chứa thêm vài ba thứ vật dụng. Chiếc giường ngủ duy nhất đôi khi cũng được tận dụng làm chỗ để bày hàng. Máy chục năm nay, thế hệ con cháu đã lớn lên ở mảnh đất ven sông lổn lổn nắng mưa gió bão. Hầu hết họ là người cùng làng, nhìn đâu cũng thấy anh em, chú bác. Mỗi nhà thuê

khoảng 500m vuông đất. Mỗi nhà bán một loại hàng riêng. Tại đây có khoảng 20 căn hộ. Trừ tiền chi phí vận chuyển, mỗi năm lãi khoảng trên dưới chục triệu đồng.

LÊN ĐỈNH PHẬN GỐM

Nơi những căn lều thông thoáng gió, lạnh thấu da thịt vào mùa đông, nắng chói chang vào mùa hè – đó chính là ngôi làng tha hương thứ hai của dân làng gốm. Những khi trời đất mưa thuận gió hòa còn đỡ khó khăn, khi mưa bão, nước ngập bốn bề, nhìn đâu cũng thấy một màu đỏ đung đục của nước sông Hồng, ấy cũng là khi dân làng gốm chống chọi với lũ, vận chuyển hết hàng hóa lên thuyền, chậm tay một chút là gốm sứ cũng theo nước mà trôi biệt tăm biệt tích. Công sức cả năm lao động cực nhọc cuộn chảy theo dòng mưa bão. Sống trên bãi sông mà thiếu nước sạch, họ chỉ dám mua nước để ăn uống, còn nước sinh hoạt, tắm rửa, giặt rũ thì mấy nhà phải khoan chung một cái giếng

để dùng. Tận dụng những khoảnh đất sông mùa nước rút, ngoài giờ đi chợ, những người nông dân tiểu thương lại tăng gia thêm những vườn rau, giàn bí, bầu... để cải thiện thêm cho bữa ăn hàng ngày. Giữa nơi thành thị đất đỏ này, hằng tháng họ đều phải chắt bóp dành dụm một khoản tiền để gửi về quê nuôi bố mẹ già, lo cho con cái ăn học... Người nào khá hơn thì tích cóp để sửa được nếp nhà hay sắm được cái xe máy. Tảo tần và nhẫn nại, dân làng gốm len lỏi khắp các con phố Hà Nội từ tờ mờ sáng đến tối nhọ mặt người mới trở về. Một xe hàng cồng kềnh, chẳng buộc rất kỹ càng cẩn thận để chuẩn bị cho buổi chợ ngày sớm mai. Một năm chỉ được sum vầy cùng gia đình chua đầy một tháng, thời gian còn lại họ phải lăn lộn buôn bán nơi đất khách quê người.

ĐOÀN LỮ